

„Nem az számít, hogy mennyi időnk van, hanem hogy mit kezdünk vele.”¹

Beszámoló a Planet Budapest 2021 Világtalálkozóról²

A fenti idézettel kezdődött dr. Áder János nyitó előadása az év végi Planet Budapest fenntarthatósági világtalálkozón, amely napjaink legfontosabbnak ítélt környezeti és társadalmi problémáit, valamint a fenntartható fejlesztési célok (SDG-k) elérésének lehetőségeit vizsgálta. A köztársasági elnök meghívására több mint 100 országból érkeztek résztvevők és személyesen, illetve videoüzenetben felszólt többek között az ENSZ főtitkára, a lengyel és szlovák köztársasági elnök, valamint a hazai és nemzetközi gazdasági, pénzügyi és tudományos élet és nemzetközi szervezetek számos magas rangú képviselője.

Dr. Áder János köztársasági elnök megnyitó beszédet tart a Planet 2021 plenáris ülésén

A fórum áttekintette, hol állunk most a megoldások keresése terén, milyen gondolkodásmód-változásra, tudatformálásra van szükség, és igyekezett lehetséges megoldási útirányokat felvázolni. A helyzetértékelés és az elért eredmények bemutatása mellett rendre felmerültek azok a kihívások, amelyek megoldása még várat magára. Az SDG-k közt kiemelt helyen szerepel a klímaváltozás mérséklése és a felmelegedés 1,5 C⁰ értéken való megállítása. Nem véletlen, hogy a világtalálkozó különösen nagy figyelmet szentelt ennek a célnak és az ehhez

szükséges netto zero szén-dioxid-kibocsátás megvalósíthatóságának.

A nyitó plenáris ülés átfogó képet adott a legfontosabb globális feladatokról és problémákról, amelyek új megoldások keresését és a gondolkodásmód, pénzügyi politika átalakítását

sürgetik. Áder János külön is kiemelte azokat az eredményeket, amelyeket Magyarország az erdőterület bővítése és a gazdaság zöldítése terén elért.

Szinte minden felszólaló hangsúlyozta, hogy olyan megoldásokat kell keresni, amelyek egyidejűleg és globálisan biztosítják a fenntarthatóság három alappillére, a gazdasági-pénzügyi, társadalmi és környezeti pillér közötti egyensúlyt. Az OECD Főtitkára önkritikusan jegyezte meg, hogy a fosszilis energiahordozók még mindig jelentős támogatást kapnak, ugyanakkor a zöld költségvetés nem terjedt el eléggé, és a szén-dioxid helyes beárazása továbbra is nagyon fontos, de megoldatlan probléma. A Főtitkár hangsúlyozta, hogy a jelenlegi nemzeti vállalások³ nem lesznek elegendők ahhoz, hogy bolygónk 2050-re elérje a megcélzott nettó zero kibocsátást. Ehhez sokkal hatékonyabb és ambiciózusabb tervekre, összehangolt cselekvésre és ellenőrzésre van szükség.

A pénzügyi kérdésekkel kapcsolatban az MNB elnökhelyettese felhívta a figyelmet arra, hogy a pénzügyi tervezések, elemzések még a nemzeti bankok esetében is csak 3-5 évre történnek, míg a környezeti változások ennél sokkal hosszabb időtávúak, ezért a pénzügypolitikát is át kell alakítani egy új, hosszabb távú gondolkodásmódra. Elhangzott, hogy a globális GDP 2,5%-át⁴ kellene zöld célokra fordítani, amely természetesen nem koc-

¹ Ken Liu, kínai származású amerikai író és műfordító

² A Planet Budapest teljes anyaga elérhető: <https://planetbudapest.hu/>

³ A Párizsi Megállapodásban megfogalmazott Nationally Determined Contributions (nemzetileg meghatározott hozzájárulások)

⁴ A világ 2021-es GDP-je ~85 ezer milliárd \$, így itt 2200 milliárd \$-ról van szó. Összehasonlításként ez Magyarország teljes költségvetésének kb 33-szorosa

kázat nélküli, hiszen jelentős beavatkozást okoz a gazdaságba. Ezzel egybeesett az IMF felhívása is, miszerint a növekedést újra kell definiálni úgy, hogy a vezérlő elvvé a fenntarthatóságot kell tenni.

A konferencián végigvonult az a nyitólésen megfogalmazott gondolat, hogy globális kihívások megoldásánál nem szabad figyelmen kívül hagyni az egyes országok eltérő adottságait, legyen az az életszínvonal, a népességszám, a technológiai fejlettség, vagy a digitalizáció, és így kell megalkotni egy hosszú távú, fenntartható közgazdasági elméletet, a profit és korlátlan fogyasztás céljai helyett.

A számos tematikus panelbeszélgetés közül azokból szemezgetnénk, amelyek szorosabban kapcsolódtak a klímavédelem, energetika, közlekedés és a körforgásos gazdaság témaköréhez.

A klímaváltozással foglalkozó beszélgetésen elhangzott, hogy az üvegházhatású gázok (ÜHG) mennyiségének csökkentésére bár léteznek már olyan geometriai megoldások, amelyek lehetővé teszik a szén-dioxid geológiai tárolását, egyelőre nem ez a „csodafegyver”, mint ahogy a légköri folyamatokba való beavatkozás sem az. Bizonyos, hogy alapvetően a kibocsátás csökkentése irányába kell a legnagyobb lépéseket tenni.

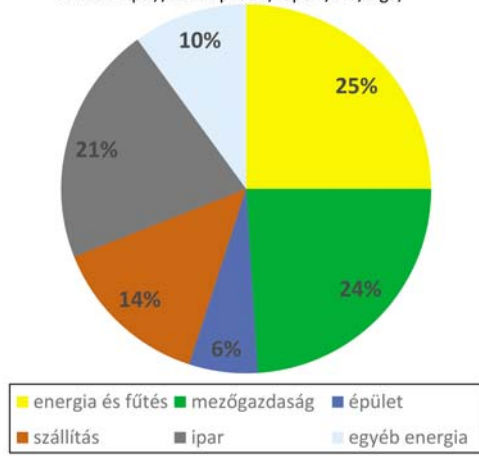
A globális ÜHG-kibocsátás forrásai a diagramon láthatók.

A legnagyobb ÜHG-kibocsátás az energiaszektorhoz kötődik, tehát lényeges, hogy hogyan és mennyi energiát termelünk és használunk fel. A szektor célkitűzéseinek eléréséhez a megújuló források felé kell fordulni, hiszen ezek egy része szinte mindenki rendelkezésére áll (víz, szél, napsugárzás, geotermikus), és amelyek *kiegészíthetők a biomassza és a hidrogén felhasználásával.*

Ma a megújuló energiák aránya 25%, és ezt kellene 2050-re 90%-ra emelni. A megújuló energiaforrások

Gobális ÜHG-kibocsátás gazdasági szektoronként

forrás: <https://www.ipcc.ch/report/ar5/wg3/>

használatának aránya természetesen nagyban függ egy ország adottságaitól, technológiai fejlettségétől és energia-politika céljaitól.

Ugyanakkor a megújuló energiaforrás használatának magas aránya önmagában nem elegendő, hiszen számos afrikai országnak *a fa szinte az egyetlen energiaforrása*, de a nagyon rossz hatásfokú hasznosítás miatt ebből nem sok előny származik.

A megújuló energia hasznosításánál ugyanakkor számos műszaki és gazdasági kérdést kell még megoldani, a műszakiak egyik legfontosabbika az energia tárolása. Az akkumulátorok mérete, súlya, alapanyagigénye (lítium) és majdani újrafeldolgozása nagy kihívást jelent a fejlesztőknek. Számunkra különösen fontos, hogy *a biomassza esetében külön is gondolni kell az egyes folyamatok zöldítésére, mivel a kitermelés, aprítás stb. és a mozgatás egyes elemei nagyban ronthatják a zöld energia egyébként kedvező mutatóit.*

A szállítás és közlekedés által kibocsátott üvegházhatású gázok nagyon jelentős részarányt képviselnek az összes kibocsátásban, de talán ez az egyik olyan terület, ahol jelentős előrelépéseket lehet elérni.

Az ókori római intelmet „Navigare necesse est...”⁵ aktualizálva egy kis átalakítással most is elmondhatjuk, hogy a közlekedés létünk alapeleme, legyen szó a gazdaságról vagy magánéletéről, bár kétségtelen, hogy szerepe és súlya nagyban függ a gazdasági fejlettségtől.

Óriási lehetőségek rejlenek a vasút szerepének növelésében, amely már most is az egyik legkisebb kibocsátó, és már most is reális lehetőség a teljes vasúti közlekedés villamosítása. *(Ígéretes az üzemanyagcellás hidrogénmeghajtás is, de jelenleg még túl költséges és további műszaki fejlesztést igényel.)* A vasút fejlesztése azért is jelentős, mert a közlekedésből származó kibocsátás zömét a közúti szállítás és személyforgalom adja. Ezek egy részének vasúttal való kiváltása még műszaki fejlesztés nélkül is jelentős kibocsátáscsökkenést eredményezne.

A gépkocsik szerepét illetően kiemelésre került, hogy Európában 245 millió személyautó van, ám csupán 1%-a hibrid vagy elektromos. Az elektromos autók további térnyeréséhez bővíteni kell a töltőállomások rendszerét, amely a nemzeti és nemzetközi elektromos hálózatok felülvizsgálatát és fejlesztését is megköveteli, de foglalkozni kell az ilyen autók gyártásának környezetvédelmi vonatkozásaival is. Figyelembe kell venni azt is, hogy főleg az infrastruktúrában hátrányosabb helyzetű térségekben az alapvető ellátási feladatokat még hosszú ideig belső égésű motoros járművek fogják biztosítani. Az elektromos autók drágábbak, szélesebb körű elterjedésük csak a piaci fo-

⁵ „Navigare necesse est, vivere non est necesse”, hajózni szükséges, élni nem muszáj. Cnaeus Pompeius Magnus (i. e. 106 – i. e. 48) biztatása tengerészei számára a vihar okozta nehézségek leküzdésére

lyamatokba való beavatkozással működhethet, legyen az szabályozás, támogatás, vagy a szennyezés mértéke utáni adó jellegű díjfizetés. A panelbeszélgetés során a BMV képviselője javasolta, hogy a szén megfelelő ára töltőn be ilyen szerepet.

Elodázhatatlan kérdés a repülés fenntarthatóbbá tétele, de alapvető véleménykülönbség van a tekintetben, hogy a fenntarthatóság költségeit ki fizesse meg. A WizzAir képviselője azt hangsúlyozta, hogy az átalakulás piaci erői hatására is végbemegy, de az anyagi vonzatokkal minden érintettnek szembe kell néznie, és meghatározó, hogy a kormányzat miként vesz részt a folyamatban, hogy se túl ne szabályozza, se túl kevésbé ne ösztönözze a változásokra.

A körkörös gazdaságról szóló szekció hangsúlyozta, hogy a magas hatékonyságú és pazarlás nélküli, alacsony szennyezéskibocsátás mellett megvalósuló termelésre óriási szükség van, hiszen a növekvő és egyre urbanizálódó népesség ellátását a nyersanyagforrások kimerítése és a klíma megvédése mellett kell megoldani.

Több előadó hivatkozott a köztársasági elnök megnyitó beszédében elhangzott, a „hulladék nem szemét, hanem erőforrás” megállapításra. A Tetrapack és a Vodafone mutatott be jó példákat az újrafeldolgozásra, amelynek alapja a szelektív hulladékgyűjtés infrastruktúrájának megteremtése és megszervezése, de szükséges a termelés dekarbonizációja is, amihez jelentős kutatási és innovációs tevékenység szükséges, nem beszélve az ezeket lehetővé tevő forrásokról. A Tetrapack

mérési módszerek híján nehéz a célok mérése. *Ebben a panelben került sor az erdők és a rájuk épülő ipar, mint történelmi mértékben is körkörös gazdaság lehetőségeinek bemutatására is.* (Lásd a következő cikkünket.)

A finanszírozással foglalkozó szekció résztvevői hangsúlyozták, hogy a fenntarthatóság eléréséhez a gazdasági feltételek és pénzügyi források megteremtése és folyamatos rendelkezésre állása elengedhetetlen.

A Glasgow-i megállapodások⁶ céljainak elérése alapvetően a finanszírozástól függ, legyen szó nemzetközi, állami, vagy magánforrásokról. A források meg is lennének, de számos kockázat tántoríthatja el a befektetőket, hiszen fennáll a hitelkockázat, az adott országban a szabályozási kockázat (pl. új adó kivetése), vagy a reputációs (kedvezőtlen megítélésből származó) kockázat, esetleg ezek kombinációi. Ezeket célszerű kiiktatni, de legalább minimalizálni.

Növelni kell továbbá a források mobilitását, elsősorban a feltörekvő piacokon; ösztönözni kell a zöld projektek indítását; be kell vonni a magántőkét (ehhez szükséges a kockázatsökkentés is); aktivizálni kell az intézményi befektetőket és természetesen finanszírozni kell az innovációt. Összefoglalva úgy tűnt tehát, hogy a zöld finanszírozást nem a pénzforrások korlátozzák be, hanem olyan szabályozásra van szükség, amely biztosítja a források megfelelő hasznosulását.

A fentiek természetesen csak szemlények egy rendkívül gazdag és re-

külön is foglalkozott a bio-packaging és ezen belül a fa szerepével.

Ahogy azonban az ENSZ EGB képviselője erre felhívta a figyelmet, a körkörös gazdasággal kapcsolatban számos koncepcionális kérdés van még nyitva, definíciók, szabványok és elfogadott

mekül megszervezett konferenciából, egy ilyen terjedelmű cikkben csupán azokra a területekre szorítkoztunk, ahol az erdő közvetlenül vagy kölcsönhatás formájában megjelent.

Ugyanakkor meg kellett állapítanunk azt is, hogy az erdő számos más területen is megjelenhetett volna, mint a klímavátozással, vízzel, mezőgazdasággal, fenntartható városokkal vagy a hulladékkal foglalkozó szekciókban, tehát van még tennivalónk, hogy az erdő sokrétű szerepét más területeken tovább erősítsük.

Meg kell jegyezni azt is, hogy az „Energiahatékonyság és Biztonság – Megváltoztatja-e a »Láthatatlan üzemanyag«⁷ a geopolitikát?” című szekció jelentősége az elhangzás pillanatában más volt, mint most, különösen az elmúlt hetek történéseinek fényében.

A konferencia során az optimizmus mellett számos aggály fogalmazódott meg a klímacélokra vonatkozóan. Bár intenzív munka zajlik valamennyi szakterületen, valószínű, hogy a 2030-as célok sok ország számára nem lesznek megvalósíthatók és még a 2050-es célok megvalósulása sem egyértelmű.

A különböző intézkedések számos esetben egymást segítik, máskor pedig éppen ellentétes hatásúak (*jól ismert erdészeti példa: a megújuló palmaolaj előállítására természetes ökoszisztémák helyén létesített ültetvényeken*).

Azt viszont minden résztvevő hangsúlyozta, hogy a hatékony, globálisan koordinált, a digitalizáció biztosította lehetőségekkel élni tudó és akaró új gondolkodás és viselkedésmód a siker elengedhetetlen feltétele, azaz valódi változásokat csak akkor tudunk elérni, ha mi magunk is hajlandók vagyunk megváltozni.

Csóka Péter, FAO –

Csókáné dr. Szabados Ildikó, AM

Fotók: **Planet 2021 Budapest**

⁶ Glasgow Climate Pact (Glasgow-i Klímaegyezmény)

⁷ A „láthatatlan üzemanyag” vagy ötödik üzemanyag az energiahatékonyság mint energiaforrás neve